

Prawnik radzi

Emerytury górnicze - część II

W tej części artykułu przedstawiona zostanie definicja pracy równorzędnej. Zaprezentowanych zostanie także kilka przykładów ustalania prawa do emerytury górniczej.

Pracę równorzędną definiuje art. 50 c ustawy z dnia 17.12.1998 r. zaliczając do niej:

1) zatrudnienie na stanowiskach wymagających kwalifikacji inżyniera lub technika w zakresie górnictwa w urzędach górniczych, jeżeli zatrudnienie jest związane z wykonywaniem czynności inspekcyjno-technicznych w kopalniach, przedsiębiorstwach i innych podmiotach określonych w ust. 1 pkt 1-4, pod warunkiem uprzedniego przepracowania w kopalniach, przedsiębiorstwach i innych podmiotach określonych w ust. 1 pkt 1-4 co najmniej 10 lat pod ziemią, na odkrywce w kopalniach siarki lub węgla brunatnego, a także w kopalniach otworowych siarki albo na stanowiskach dozoru lub kierownictwa ruchu;

2) zatrudnienie przy innych pracach, nie dłuższe niż 5 lat, do których pracownicy wykonujący prace określone w ust. 1 i w pkt 1 I przeszli w związku z likwidacją kopalni, zakładu górniczego, przedsiębiorstwa lub innego podmiotu, o którym mowa w ust. 1 pkt 1-4.

Ilość okresów uznawanych za pracę równorzędną z pracą górniczą uległa bardzo istotnemu ograniczeniu w stosunku do „starych zasad” (wypadły takie okresy jak np. pełnienie funkcji związkowej, praca w administracji kopalń i innych podmiotów na stanowiskach wymagających kwalifikacji górniczych itp.). Przy ustalaniu prawa do emerytury górniczej uwzględnia się okresy pracy górniczej i pracy równorzędnej z pracą górniczą, będące okresami składkowymi lub nieskładkowymi w rozumieniu ustawy, z tym, że okresy pracy górniczej i pracy równorzędnej z pracą górniczą uwzględnia się, jeżeli praca ta wykonywana była co najmniej w połowie wymiaru czasu pracy.

Przy ustalaniu prawa do emerytury górniczej znaczenie mają tylko wymienione wyżej kategorie. Zatem okresy pracy np. w hutnictwie czy budownictwie, nawet jeżeli praca była świadczona w warunkach szczególnych, nie są uwzględniane przy ustalaniu prawa do emerytury górniczej. W stanie prawnym obowiązującym do końca 2008 r. (tzw. stare zasady przechodzenia na emeryturę górnicze) funkcjonowała jeszcze jedna kategoria - tzw. praca zaliczalna do górniczej. W tej kategorii mieściły się np. służba wojskowa, działalność kombatancka, służba w policji, w BOR itp., a także pobieranie zasiłku macierzyńskiego, więzienie po 1.12.1956 za działalność polityczną, okresy pracy za granicą repatriantów, praca przymusowa, zatrudnienie młodocianych przed 1.01.1975, zasiłek dla bezrobotnych, okres mandatu posła lub senatora, internowanie, wynagrodzenie za czas niezdolności do pracy, zasiłki chorobowe, świadczenia rehabilitacyjne, urlopy wychowawcze i inne przerwy o podobnym charakterze, nauka w szkole wyższej na jednym kierunku pod warunkiem jej ukończenia. Cała ta kategoria uległa likwidacji przy wprowadzeniu „nowych zasad” przechodzenia na emeryturę górnicze. W związku z tym istnieje konieczność ich „odrobienia”. Najczęściej powstaje konieczność „odpracowania” wojska oraz okresów pobierania zasiłków chorobowych. Odpracować należy zasiłki chorobowe przyznane od 14 listopada 1991 r., to jest od wejścia w życie ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie innych ustaw.

Dla zilustrowania omówionych nowych zasad przechodzenia na emeryturę górnicze ze względu na wiek podam parę przykładów.

Przykład pierwszy:

Pracownik osiągnął wiek 50 lat, ma następujące okresy pracy: 70 lat pracy pod ziemią (praca górnicza), a następnie 15 lat pracy w urzędzie górniczym na stanowisku inspekcyjno-technicznym (praca równorzędna). Ten pracownik będzie mógł przejść na emeryturę górniczą dopiero po osiągnięciu wieku 55 lat, bowiem nie ma wymaganych przy emeryturze od 50 roku życia 75 lat pracy górniczej. Gdyby w opisanym przypadku pracownik miał np. 9 lat pracy górniczej i 76 lat w urzędzie górniczym na wymienionym stanowisku, to w ogóle nie mógłby skorzystać z emerytury górniczej. Mógłby przejść na emeryturę „zwykłą” od 65 roku życia, a to dlatego, że nie ma wymaganego okresu pracy górniczej.

Przykład drugi:

Pracownik osiągnął wiek 50 lat i ma staż pracy wynoszący: 5 lat w hutnictwie przy wielkich piecach, 25 lat pod ziemią, z tym że w tym okresie po 14.11.1991 r. chorował łącznie 7 miesięcy. Ten pracownik będzie mógł przejść na emeryturę pod warunkiem odpracowania 7 miesięcy 1-4. Praca w hutnictwie, jako okres nie będący pracą górniczą, ani równorzędną z górniczą, nie będzie w ogóle brana pod uwagę przy ustalaniu prawa do emerytury górniczej.

Niektóre okresy pracy górniczej są brane pod uwagę przy ustalaniu prawa do emerytury górniczej ze względu na wiek na preferencyjnych warunkach, są bowiem liczone w podwyższonym, półtora-krotnym wymiarze. Zgodnie z art. 50 d, przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury pracownikom zatrudnionym pod ziemią oraz w kopalniach siarki lub węgla brunatnego, zalicza się w wymiarze półtorakrotnym następujące okresy pracy na obszarze Państwa Polskiego:

1) w przodkach bezpośrednio przy urabianiu i ładowaniu urobku oraz przy innych pracach przodkowych, przy montażu, likwidacji i transporcie obudów, maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach oraz przy głębieniu szybów i robotach szybowych;

2) w drużynach ratowniczych.

W wymiarze półtorakrotnym liczy się zatem okresy pracy wymienione w pkt. 1, ale zasada ta dotyczy tylko pracowników fizycznych, bowiem oni zatrudnieni są bezpośrednio przy urabianiu i ładowaniu urobku oraz pozostałych wymienionych wyżej pracach. Pracownicy dozoru ruchu, zatrudnieni w przodkach oraz przy głębieniu szybów i robotach szybowych, jedynie nadzorują te prace, w związku z czym ich praca nie jest liczona w podwyższonym wymiarze.

Ponadto z przelicznika półtora-krotnego korzystają pracownicy zatrudnieni pod ziemią oraz w kopalniach siarki lub węgla brunatnego, będący członkami drużyny ratowniczej, z tym, że jeżeli są pracownikami dozoru ruchu i kierownictwa ruchu kopalń muszą spełniać dodatkowy warunek - pracować przez co najmniej połowę dniówek roboczych w miesiącu pod ziemią, w kopalniach siarki lub w kopalniach węgla brunatnego. Wymiar półtorakrotny ma istotne znaczenie przy ustalaniu prawa do emerytury górniczej ze względu na wiek. Najlepiej ilustrują to poniższe przykłady.

Przykład trzeci:

Pracownik osiągnął wiek 50 lat. 20 lat pracował pod ziemią, z tego 10 lat bezpośrednio w przodku przy urabianiu węgla. Może on skorzystać z emerytury, bowiem do 20 lat pracy pod ziemią należy doliczyć dodatkowo 5 lat za pracę w przodku (połowa z 10 lat) i łącznie będzie posiadał wymagany staż pracy.

Przykład czwarty:

Pracownik osiągnął wiek 50 lat i ma staż pracy wynoszący: 5 lat w hutnictwie przy wielkich piecach, 25 lat pod ziemią z tym że w tym okresie chorował łącznie 7 miesięcy, oraz 2 lata pracował w przodku bezpośrednio przy urabianiu węgla. Pracownik ten spełni warunki do nabycia emerytury górniczej z chwilą osiągnięcia wieku 50 lat, bowiem jego staż wyniesie wówczas 24 lata 5 miesięcy pracy górniczej (po wyłączeniu zasiłku chorobowego) i dodatkowo jeden rok z tytułu pracy w przodku. Łącznie będzie to 25 lat i 5 miesięcy. Podany przykład ilustruje sytuację, w której nie jest konieczne odrabianie zasiłku chorobowego, bowiem brakujący staż uzupełniamy innym okresem, w tym wypadku półtorakrotnością.

wg miesięcznika KADRA